



# Fullmakter som gäller köpta tjänster

Kanta tjänster, patient data-arkivet

Tarja Rätty,  
13.10.2020

Institutet för hälsa och välfärd

# Innehåll

- Inledning
- Centrala begrepp
- Fullmakt som gäller köpta tjänster – förutsättningar och innehåll
  - Patientspecifik fullmakt och fullmakt på befolkningsnivå
  - Åtkomsträtt till uppgifter – sökning och utlämnande
  - Rätt att arkivera uppgifter
- Verksamhetsmodeller för hantering av journalhandlingar i samband med köpta tjänster
- Tilläggsinformation (lagstiftning, specifikationer och andra anvisningar)

# Inledning

- När service skaffas i form av köpta tjänster eller på något annat motsvarande sätt (t.ex. med servicesedel), ska de journalhandlingar som upprättas arkiveras i **tjänsteanordnarens** register
- Det finns olika sätt att arkivera handlingar som uppkommer i samband med köpta tjänster beroende på vad den som anordnar och den som producerar de köpta tjänsterna **har kommit överens om** behandlingen av dem
  - Den som producerar de köpta tjänsterna kan arkivera handlingar ur sitt eget system direkt i anordnarens register i Patientdataarkivet genom att utnyttja anordnarens fullmakt som gäller köpta tjänster
  - Vid behov kan tjänsteproducenten med stöd av avtal göra anteckningar direkt i anordnarens datasystem, så att uppgifterna förmedlas till anordnarens register i Patientdataarkivet

Enligt social- och hälsovårdsministeriets förordning om riksomfattande informationstjänster inom hälso- och sjukvården (1257/2015)

ska handlingar som produceras för någon annans räkning registreras i Patientdataarkivet i tjänsteanordnarens register.

# Om ingen fungerande OSVA Kanta-tjänst är i bruk

- Om det inte finns OSVA funktionsduglighet hos beståndet, gäller lagstiftningen i vilket fall som helst producenterna. Patientuppgifter som uppkommit i samband med produktion av köpta tjänster ska i enlighet med aktörernas centrala avtal sändas till tjänsteanordnarens patientregister.
- I avtalet om köpta tjänster fastställs i allmänhet hur detta ska ske.
- OBS! Inte heller då får patienthandlingarna finnas i patientdatasystemet i det egna patientregistret, utan de ska föras in i ett separat register över köpta tjänster. Varifrån de vid behov ska kunna överföras som en helhet t.ex. till anordnaren själv eller, om producenten byts till en ny producent, på anordnarens begäran.

# Centrala begrepp (1)

- **Anordnare av köpta tjänster:** en tillhandahållare av tjänster som på grund av lag eller någon annan förpliktelse ansvarar för att köpta tjänster ordnas antingen genom att ordna dem själv eller skaffa dem från någon annan som tillhandahåller tjänster
  - Anordnaren av köpta tjänster är alltid den ursprungliga beställaren av tjänsterna, inte en potentiell fortsatt beställare
- **Producent av köpta tjänster:** en tillhandahållare av tjänster som ordnar den egentliga vårdtjänsten eller någon annan köpt tjänst för patienten
  - En fullmakt som gäller köpta tjänster ska alltid vara producentspecifik
- **Fullmakt som gäller köpta tjänster:** med en tjänsteproducentspecifik fullmakt som gäller köpta tjänster och som tjänsteanordnaren lagrar i Patientdataarkivet bestäms tjänsteproducentens
  - Åtkomsträtt till tjänsteanordnarens journalhandlingar i Patientdataarkivet
  - Rätt att arkivera handlingar som uppkommit i samband med de köpta tjänsterna i tjänsteanordnarens register i Patientdataarkivet

# Centrala begrepp (2)

- **Köpta tjänster på befolkningsnivå:** tjänster som berör en stor befolkningsgrupp, där patienterna inte specificeras på förhand
  - T.ex. jour, laboratorietjänster
- **Patientspecifika köpta tjänster:** köpta tjänster ordnas för en specificerad patient
  - T.ex. Läkare besök, terapi, en åtgärd, en operation
- **Köpta tjänster som producerats med servicesedel eller motsvarande:** köpta tjänster där patienten själv kan välja tjänsteproducent bland de producenter som anordnaren godkänt
  - Verksamhetsmodellen motsvarar ur Patientdataarkivets synvinkel **patientspecifika** köpta tjänster

# Patientregister i samband med köpta tjänster

- Patienthandlingar som uppkommer i samband med köpta tjänster hör till **anordnarens** register
  - I patientens (logiska) patientregister finns alla journaluppgifter, undersökningsresultat, utlåtanden och andra motsvarande handlingar som producerats om patienten
  - Med stöd av en fullmakt som gäller köpta tjänster går det inte att arkivera med tillfälliga identifikationskoder i anordnarens register. Anordnaren och producenten måste komma överens sinsemellan om hur man gör med tillfälliga identifikationskoder.
- Tjänsteproducenten ska hålla uppgifter som uppkommit i samband med köpta tjänster **separat** från handlingar som uppkommit i tjänsteproducentens **övriga** verksamhet
- Tjänsteproducenten får i sitt eget system **förvara** uppgifter som uppkommit i samband med köpta tjänster för kvalitetskontroll, statistik och fakturering
  - Kopior ska förstöras efter att de använts för avsett ändamål

# Förutsättningar för fullmakt som gäller köpta tjänster

- Anordnaren och producenten av köpta tjänster ska ha ingått ett **avtal** och produktionen av tjänsterna och arrangemangen kring den
- Bägge parterna i fullmakten som gäller köpta tjänster – anordnaren och producenten – är användare av Patientdataarkivet
- Bägge använder certifierade **datasystem** som förmår hantera funktionerna för fullmakter som gäller köpta tjänster
- Anordnaren av köpta tjänster har i Patientdataarkivet lagrat en **producentsspecifik** fullmakt som gäller köpta tjänster (befolkningsnivå/patientspecifik)
- En **vårdrelation** ska kunna konstateras mellan patienten och producenten av köpta tjänster
  - Patientdataarkivet kontrollerar automatiskt att det finns en vårdrelation och en fullmakt då producenten av köpta tjänster använder eller arkiverar uppgifter
  - Vårdrelationen verifieras med servicehändelsedokumentet



# Uppgörande av fullmakt som gäller köpta tjänster

- En fullmakt som gäller köpta tjänster görs upp på en fullmaktsblankett som lagras i Patientdataarkivet
- Uppgifterna för fullmaktsblanketten fås i huvudsak direkt ur patientdatasystemet eller ett separat system
  - En fullmakt som gäller köpta tjänster kan produceras t.ex. inom ett separat system som anordnaren av köpta tjänster använder för att administrera servicesedlar
  - Servicesedelsystemet producerar blankettuppgifterna utifrån servicesedeluppgifterna efter det att kunden valt producent bland de producenter som producenten angett
  - Det separata systemet behandlar endast fullmakter som gäller köpta tjänster, och med dess serviceförfrågningar som gäller fullmakter kan man inte söka efter eller hantera vårddokument i anordnarens register
- Fullmakten gäller en **på förhand angiven** tidsperiod
- Tjänsteanordnaren producerar och arkiverar en fullmakt på befolkningsnivå eller en patientspecifik fullmakt när producenten av köpta tjänster är känd

# Innehållet i fullmakter som gäller köpta tjänster

- I fullmakten anger anordnaren tjänsteproducentens arkiverings- och åtkomsträttigheter i fråga om handlingar i **anordnarens** register i Patientdataarkivet
- I fullmakten anges
  - Tjänsteanordare (registeransvarig) och register
  - Tjänsteproducent
  - Giltighetstiden för den köpta tjänsten
  - Typ av fullmakt (på befolkningsnivå/patientspecifik)
  - I en patientspecifik fullmakt anges också uppgifter om patienten
  - Fullmaktens omfattning (åtkomst- och arkiveringsrättigheter)
- Fullmakten gör det möjligt att överlämna uppgifter i anslutning till **anordnarens** tjänster även om
  - Patienten inte har gett Kanta-samtycke eller
  - Patienten har förbjudit att anordnarens uppgifter utlämnas ur Patientdataarkivet

# Åtkomst- och arkiveringsrättigheter – patientspecifik fullmakt som gäller köpta tjänster

- Tjänsteanordnaren anger i fullmakten vilka handlingar om en specificerad patient i anordnarens register som tjänsteproducenten behöver för att producera tjänsterna
- Anordnaren av köpta tjänster kan välja att lämna ut
  - Alla handlingar i det egna registret som gäller en specificerad patient,
  - Handlingar från en begränsad tidsrymd eller
  - Handlingar som gäller vissa av patientens servicehändelser
- Anordnaren kan också ange att för att producera tjänsterna behövs inte åtkomsträtt till handlingar som gäller patienten i anordnarens register
- Tjänsteproducenten ska dock i samtliga situationer ges arkiveringsrätt
- Om producenten inte har för avsikt att producera en egen servicehändelse i tjänsteanordnarens register, så kan anordnaren separat meddela till vilken servicehändelse tjänsteproducenten kan hänföra de handlingar som ska arkiveras

# Åtkomst- och arkiveringsrättigheter

- Tjänsteproducenten har alltid arkiveringsrätt till anordnarens register
- Tjänsteproducenten antingen ges eller ges inte åtkomsträtt till anordnarens register
  - Exempel: Tjänsteproducenten har omfattande åtkomsträtt till alla patientuppgifter i anordnarens register samt arkiveringsrätt
    - Jour
- Tjänsteproducenten har inte åtkomsträtt till patientuppgifterna, men arkiveringsrätt i fråga om uppgifterna om ordnandet av tjänsten i fråga
  - Exempel: Undersökningsresultaten ska arkiveras i anordnarens register, men det är inte nödvändigt med åtkomst till anordnarens patientuppgifter
    - Screeningar, där en viss befolkningsdel / åldersklass kallas till exempelvis mammografi

# Administration av fullmakter / tjänsteanordnaren

- Anordnaren av köpta tjänster kan söka efter en fullmakt som anordnaren arkiverat eller dess beskrivande uppgifter i Patientdataarkivet för att läsa, rätta eller makulera den
- För att söka efter en fullmakt krävs inget servicehändelsedokument som verifierar vårdrelationen och i samband med sökningen kontrolleras inte patientens samtycke eller förbud
- Anordnaren kan vid behov rätta fullmaktens datainnehåll, om
  - patienten tackar nej till en tjänsteproducent eller byter tjänsteproducent
  - anordnaren byter tjänsteproducent
  - fullmaktens giltighetstid eller omfattningen av det material som utlämnas ändras
- Fullmakten kan också makuleras om den har getts för fel patient
- När tjänsteproducenten byts ut avslutas fullmaktens giltighetstid och en ny fullmakt görs upp för den nya tjänsteproducenten

# Administration av fullmakter / tjänsteproducenten

- Producenten av köpta tjänster kan i anordnarens register söka efter de fullmakter där producenten har utsetts till tjänsteproducent
- Patientdataarkivet ger i fråga om respektive producent endast den senaste versionen av den gällande fullmakten
- Om det finns flera fullmakter för producenten i fråga, begränsas resultatet av sökningen i enlighet med fullmaktskombinationen
  - Exempelvis om det mellan producenten och anordnaren finns en patientspecifik fullmakt för en patient, där det tillåts att handlingarna som gäller en servicehändelse används, och det för samma patient finns en annan fullmakt där det tillåts att handlingarna som gäller en annan servicehändelse används, så får bägge användas så länge som någondera fullmakten gäller.
  - Exempelvis om det finns en patientspecifik fullmakt för en patient och en fullmakt på befolkningsnivå mellan anordnaren och producenten, så agerar man enligt rättigheterna i fullmakten på befolkningsnivå, fast det skulle finnas en begränsning i den patientspecifika fullmakten
  - Fullmaktssökning förutsätter inte ett servicehändelsedokument som verifierar vårdrelationen, och i sammanhanget kontrolleras inte patientens Kanta-samtycke eller förbud

# Att söka efter och använda journalhandlingar i samband med köpta tjänster

- När tjänsteproducenten söker efter handlingar som gäller patienten i Patientdataarkivet för att ordna köpta tjänster, kontrollerar Informationshanteringstjänster att anordnaren har gett producenten med en fullmakt som gäller köpta tjänster
- Dessutom kontrollerar Informationshanteringstjänster den servicehändelse som verifierar vårdrelationen i anordnarens register samt patientens Kanta-samtycke
- Sökningen ger producenten de handlingar som gäller patienten ur anordnarens register i enlighet med fullmakten – oberoende av om patienten har gett Kanta-samtycke eller förbjudit utlämnande som gäller uppgifter i anordnarens register
  - OBS. Fullmaktens utlämningsbegränsningar gäller inte allmänt Kanta-utlämnande i fråga om andra registeransvarigas uppgifter eller förbud mot utlämnande av dem
- Utöver uppgifter som sökts med stöd av fullmakten och utlämningssökningen kan tjänsteproducenten använda uppgifter i sitt eget system i samband med köpta tjänster
- När fullmakten upphör att gälla, får tjänsteproducenten tillgång till de handlingar som denne producerat i samband med köpta tjänster (för sin egen verksamhet) ur Patientdataarkivet endast om de utlämnas av tjänsteanordnaren

# Arkivering av journalhandlingar i samband med köpta tjänster

- Alltid när en producent av köpta tjänster **arkiverar** handlingar **som uppkommit i samband med köpta tjänster i anordnarens** register i Patientdataregistret, kontrollerar Informationshanteringstjänsten fullmaktens och vårdrelationens (servicehändelsedokumentets) giltighet
- Tjänsteproducentens patientdatasystem upprättar utifrån anteckningarna patientspecifika journal- och blanketthandlingar och arkiverar dem i **anordnarens** register i Patientdataarkivet
- Vårduppgifter som uppkommit medan den köpta tjänsten genomförts arkiveras inte i **tjänsteproducentens** register i Patientdataregistret
- Om det i samband med köpta tjänster uppkommer uppgifter som inte kan arkiveras i anordnarens register, ska anordnaren och producenten komma överens om hur man gör med sådana patientuppgifter



# Rättelse eller makulering av handlingar som gäller köpta tjänster

- Anordnaren av köpta tjänster är registeransvarig för handlingar som producerats i samband med de köpta tjänsterna, så vid behov kan denne rätta eller makulera en handling
- I första hand är det ändå tjänsteproducenten som gör en rättelse eller makulering
- Producenten av köpta tjänster får rätta eller makulera endast handlingar som denne själv producerat i samband med de köpta tjänsterna och arkiverat i anordnarens register
  - När tjänsteproducenten rättar eller makulerar en handling, kontrollerar Informationshanteringstjänsten att den servicehändelse som verifierar vårdrelationen och fullmakten som gäller köpta tjänster tillåter tjänsteproducenten att arkivera handlingen
- Om tjänsteproducenten inte längre har tillgång till anordnarens register, gör anordnaren nödvändiga rättelser och makuleringar i handlingar som uppkommer i samband med de köpta tjänsterna
- Arkivering med fullmakten som gäller köpta tjänster är möjlig också efter det att fullmakten har upphört att gälla, men det är inte möjligt att använda, rätta eller makulera uppgifter efter det att fullmakten upphört att gälla

# Krav på informationssystem

- Systemen ska kunna genomföra de funktioner som beskrivs ovan
- Kraven är olika beroende på bl.a. om det är fråga om en aktör som ordnar fullmakt som gäller köpta tjänster eller om en part som producerar köpta tjänster
- Fullmakt som gäller köpta tjänster kan produceras med patientdatasystemet eller t.ex. i anordnarens separata system som administrerar servicesedlar
  - Ett separat system behandlar endast fullmakter, inte journal- eller vårdhandlingar
- Om det inte finns något separat system, ska anordnarens patientdatasystem kunna producera fullmakter som gäller köpta tjänster och funktioner i anslutning till dem
- Dessutom ska patientdatasystemet kunna genomföra bl.a. sökfunktioner samt arkivering av uppgifter och vid behov servicehändelser i anordnarens register
- För Patientadataarkivet är det ingen skillnad i vilket system fullmakten har gjorts upp
- På motsvarande sätt är det möjligt att i patientdatasystemet söka efter och uppdatera en fullmakt som gjorts upp i ett separat system eller tvärtom

# Annat att beakta i informationshanteringen

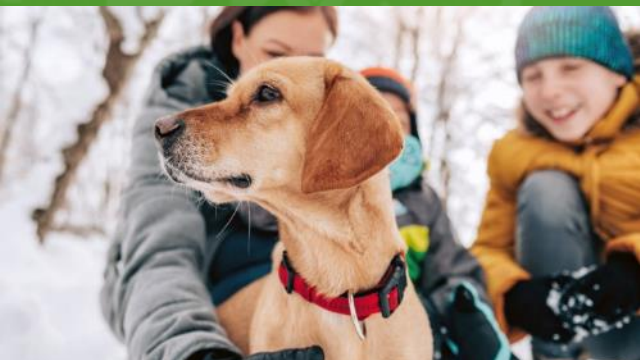
- HILMO statistikföring sträcker sig också till de tjänster som tillhandahålls som köpta tjänster, man måste genom avtal komma överens om vem som ska lämna uppgifterna.
- Kundfakturering i enlighet med avgiftsförordningen –man måste genom avtal komma överens om hur faktureringsuppgifterna överförs till tjänsteanordnaren.
- I rapporteringen om den egna verksamhetsstyrningen bör man komma ihåg att de handlingar som tidigare registrerats i det egna datasystemet saknas. Endast anteckningarna i handlingarna överförs till tjänsteanordnarens register.

# Köpta tjänster -fullmakt 2.0

- FPA genomför produktionsmiljön i slutet av året
- De allmänna principerna för funktionen har inte ändrats.
- Ett tillägg är nya datainnehåll som tjänsteklassificeringar och ett fritt textfält
- Producent -fältet kan lämnas öppet – producenten kompletterar sina uppgifter i samband med valet av producent
- Utlämnande av utavgränsade patientuppgifter i enlighet med respektive OSVA-fullmakt

# Mer information

- Social- och hälsovårdsministeriets förordning om journalhandlingar, 298/2009
- Social- och hälsovårdsministeriets förordning om riksomfattande informationstjänster inom hälso- och sjukvården, 1257/2015 <http://www.finlex.fi/sv/laki/alkup/2015/20151257>
- Lag om servicesedlar inom social- och hälsovården, 24.7.2009/569
- Upprättande och hantering av journalhandlingar, Handbok för hälso- och sjukvården. SHM publikationer 2014:20 <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-3544-0>
- Verksamhetsmodeller för Patientdataarkivet <https://www.kanta.fi/documents/20143/106832/Potilastiedon+arkiston+toimintamallit+SV.pdf/9a332fd6-b6c1-bc67-3119-9e9fbe4fe1c4>
- Vårdanmälningsystemet (HILMO) <https://thl.fi/sv/web/thlfi-sv/statistik/datainsamlingar/vardanmalningssystemet-hilmo>



[sotetiedonhallinta@thl.fi](mailto:sotetiedonhallinta@thl.fi)  
[kanta@kanta.fi](mailto:kanta@kanta.fi)